

إِنِّى بُعِثْتُ مُعَلِّمًا

مدیریت امور پردیس های استان آذربایجان شرقی

پردیس علامه امینی

دانشگاه فرهنگیان

إِنِّى بُعِثْتُ مُعَلِّمًا

استان آذربایجان شرقی

پردیس علامه امینی تبریز



گروه علوم تربیتی و روان شناسی

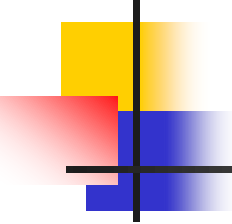
نیمسال دوم ۹۸-۹۹

محتوای آموزشی درس

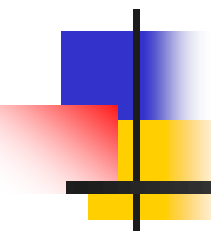
اقدام پژوهی

مدرس

دکتر رامین نوظهور



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



اقدام پژوهی

دکتر نوظهوری



Active Learning

“Active learning involves students in doing things and thinking about the things they are doing.”

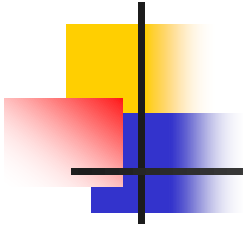
- Charles Bonwell



Active Learning Strategies

- engage student
 - reading, discussion, writing
- develop student's skills
 - analysis, synthesis, evaluation
- students explore
 - values, attitudes

We Learn:

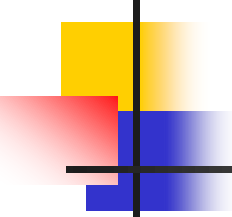


- 10% of what we read
- 20% of what we hear
- 30% of what we see
- 50% of what we both see and hear
- 70% of what is discussed with others
- 80% of what we experience personally
- 95% of what we teach someone else



نقش معلم در پرورش مهارت های تفکر

- درخواست برای تبدیل مدارس از مدرسه آموزش مهارت های پایه به مدارس تفکر یک توافق عمومی را میان مربیان پیدا کرده است. محققان و مربیان سراسر جهان منابعی را برای پروژه هایی که هدف اصلی شان افزایش تفکر است، اختصاص داده اند. با وجود این، یک تهدید جدی برای تعمیق و کار بیشتر چنین پروژه هایی وجود دارد و آن فقدان روش های کافی برای پرورش معلمان مبتدی و حین خدمت دارای سطوح عالی تر تفکر است زیرا شرط ضروری برای پرورش تفکر دانش آموزان، دانش، آگاهی و مهارت معلمان در ارتباط با توانایی های شناختی سطح بالاست .



ادامه

■ پترز [۱] (۲۰۰۰) دارای این دیدگاه است که معلم سازنده‌گرای بعنوان واسطه میان برنامه و دانش‌آموز عمل می‌کند تا موجب معنی دارشدن برنامه برای یادگیرنده شود. رابطه معلم سازنده‌گرا با دانش‌آموزان رابطه قدرت- اطاعت نیست بلکه یک رابطه همکاری است و معلم فرصت و امکان گفتگو و تعارض بین دانش‌آموزان را فراهم می‌کند و یک حالت باز نسبت به چالش‌های آنها دارد و شرایط یادگیری برنامه‌های آموزشی را تسهیل می‌کند. بر طبق دیدگاه پول (۱۹۹۲) مربی باید ویژگی‌های تفکر انتقادی مانند استقلال ذهنی، کنجکاوی ذهنی، متعهد به ارائه دلایل فکر باز، روشنفکری و جراتمندی را داشته باشد. اگر معلمان چنین ویژگی‌هایی را داشته باشند دانش‌آموزان تفکر انتقادی را از خود نشان خواهند داد.

■ [1]. Peters



ادامه

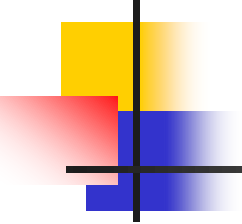
■ تفکر انتقادی بعنوان یک مولفه ضروری و حتمی و رگه‌ی شخصیتی انسان‌های تربیت یافته تلقی می‌شود. براساس این دیدگاه فرد نمی‌تواند تفکر انتقادی را آموزش دهد اگر خودش دارای تفکر انتقادی نباشد. مربیانی که دارای مهارت تفکر انتقادی نباشند مشکل است که به هنگام آموزش تفکر انتقادی را تسهیل کنند (گلن [۱]، ۱۹۹۵).

■
[1]. Gelen



ادامه

- نیاز دانش‌آموزان به کسب مهارت‌های عالی ذهن از طرف سیاستمداران، مربیان بزرگ تربیتی و رهبران و مدیران شغلی و حرفه‌ای همیشه مورد تأکید قرار می‌گیرد. این نیاز شناخته شده برای افزایش مهارت‌های عالی تفکر باید از طریق تلاشهای مدارس عمل شود. یک راه برای پرورش تفکر دانش‌آموزان گنج‌آیندن روش آموزش تفکر انتقادی در برنامه‌های آموزشی است. معلمان باید سر مشق تفکر برای دانش‌آموزان باشند و فرصت‌هایی را فراهم آورند تا دانش‌آموزان درگیر تفکر شوند

- 
- معلمان دارای مهارت بالای تفکر انتقادی گرایش و آمادگی تفکر انتقادی متفکرانه و اندیشمندانه و تحلیلی عمل می‌کند و بنابراین به احتمال بالاتری مهارت‌های تدریس‌شان را بهبود می‌بخشند. تفکر بعنوان یک استاندارد جدید تدریس محسوب می‌شود.



رویکرد معلم فکور

- کار معلم در این رویکرد اندیشیدن و بازاندیشیدن در مورد تدریس است. عقیده بر این است که فرایند بازاندیشی شامل تفکر اندیشمندانه و تمرین آن هم در طول تدریس و بعد از آن است و معتقدند که تمرین بازاندیشی بر روی عمل تدریس باعث می‌شود که معلم حین عمل تدریس نیز به بازاندیشی بپردازند. یعنی بوسیله باز اندیشی معلمان در هنگام تصمیم‌گیری و عمل، آگاه و هشیار می‌شوند. بازاندیشی، آگاهی معلم از تدریس را افزایش می‌دهد و او را قادر به فهم عینی‌تر واقعیت‌ها می‌سازد و موجب تغییر مثبت در نگرش آنها می‌شود. بازاندیشی شامل بررسی تجارب تدریس بعنوان یک پایه و اساس برای ارزیابی و تصمیم‌گیری و بعنوان منبعی برای تغییر است. از این طریق معلمان می‌توانند دیدگاه‌ها مختلف را در نظر بگیرند و اثرات آنها را ارزیابی کنند (۱).
- (وارد و مک کانتر [۱]، ۲۰۰۴).

[1]. Ward & McCotter

سه نوع عمل معلم

■ دیوئی، میان سه نوع عمل معلم تفاوت می گذارد:

■ عمل تکانشی [۱] بر آزمایش و خطا مبتنی است و عمل عادی و مرسوم [۲] بر قدرت و سنت مبتنی است و هر دوی آنها یک رفتار منفعلانه است و یا یک روش بدون تفکر انجام می گیرد در مقابل، عمل بازاندیشی [۳] بر ملاحظه و بررسی دقیق مداوم هر عقیده و یا نوع فرضی از دانش مبتنی است که بوسیله نیاز به حل مساله برانگیخته می شود. در عمل مرسوم و سنتی معلم اعمال و فعالیت های خود را بر پایه پیشداوری استوار می کند در حالیکه در عمل متفکرانه و اندیشمندانه فعالیت های معلم بر پایه یک هدف آموزش سازماندهی می شود. دیوئی معتقد بود که معلمان به توسعه مهارت های ویژه همانند مشاهده و استدلال و ویژگی هایی همانند ذهن باز، احساس مسئولیت نیاز دارند. (گریفیس [۴]، ۲۰۰۰).

■ [1]. impulsive action

■ [2]. routine action

■ [3]. reflective action

■ [4]. Griffifth



دیدگاه اسکون در مورد فعالیت های معلم

وی بازانديشي در عمل را به عنوان هسته عمل حرفه‌اي در معلمان مي‌دانسته است. او نشان مي‌دهد که بازانديشي در عمل موقعي رخ مي‌دهد که معلم با يک موقعيتي روبرو مي‌شود که منحصر به فرد و ويژه است و به جاي به کار گرفتن دانش و تجارب گذشته در يک روش مستقيم، از خزانه ذهني خود اطلاعات را بيرون مي‌کشد و موقعيت را طرح‌ريزي مجدد کرده و راه حل جديدي پيدا مي‌کند. به عبارت ديگر به جاي به کار بردن صرف مفاهيم دانش و نظريه ها در يک فرايند تک بعدي منفعلانه، از تعبير موقعيت‌ها استفاده مي‌کند (گريفيوس، ۲۰۰۰)

بازانديشي در ديده‌گاه اسکون به بازانديشي بر روي عمل [۱] و بازانديشي در عمل [۲] تقسيم مي‌شود. (همان منبع). اسکون معتقد بود که معلمان فکور و بازانديش:

– قادر به طرح‌ريزي موقعيت‌ها و مسائل هستند.

– يک رويکرد پرسش و سؤال را بکار مي‌برند.

[1]. reflection on action

■ [2]. reflection in action

سطوح بازاندیشی معلمان

۱- بازاندیشی عادی و معمول [۱].

- این نوع بازاندیشی شامل اظهارات توصیفی است که فاقد حالت کنجکاوی و توجه به پیچیدگی است. گزارش ها و نوشته‌های بازاندیشی معلمان در این سطح معمولاً بر روی مساله متمرکز نیست بلکه تمایل وجود دارد که دیگران را سرزنش کند و تمرکز بر روی فقدان زمان و منابع و تجهیزات است. ویژگی‌های مهم این مرحله نداشتن سؤال و مخصوصاً فقدان حس مسئولیت برای تغییر است. این نوع بازاندیشی‌های دارای محتوای کوتاه است.

- [1]. routine



۲- بازاندیشی فنی یا تکنیکی [۱].

■ در این نوع، بازاندیشی به عنوان یک ابزار برای حل مسائل و مشکلات مشخص استفاده می‌شود اما ماهیت مساله مورد سؤال قرار نمی‌گیرد. این نوع بازاندیشی نوعاً بر روی تکالیف و وظایف تدریس متمرکز می‌شود. برای مثال من نمی‌توانم دانش‌آموزان را درگیر مساله کنم، فرصت برای توزیع اطلاعات جمع‌آوری شده به هنگام تدریس فراهم نمی‌شود. محتوای درسی خیلی خشک است. اما در این سطح از بازاندیشی گرایش برای این مساله وجود دارد که چگونه تدریس بهتر انجام گیرد اما هرگز عمل خود معلم در معرض پرسش عمیق قرار نمی‌گیرد و معلم دیدگاه و نظرات فراگیران را در نظر نمی‌گیرد. در این سطح معلم متعهد است عمل خود را بهبود بخشد اما یک بینش جدید از بازاندیشی خود بدست نمی‌آورد. تغییر تنگ نظران و یا تغییر بدون بینش جدید از ویژگی‌های بازاندیشی تکنیکی یا فنی است.

■
[1] . technical reflection



۳- بازاندیشی گفتمانی [۱].

■ در این سطح، بازاندیشی بر فرایند یادگیری. تمرکز دارد نه نتیجه یادگیری. این نوع بازاندیشی گفتگو با خود و گفتگو با دیگران به همراه دارد. در این نوع، معلم با مشکلات برخی از فراگیران دست به گریبان است. کلید و پایه اساسی این نوع بازاندیشی ماهیت دائمی، پرسش‌هاست که منجر به پرسشهای جدیدتر می‌شود. در این بازاندیشی دیدگاه فراگیران در مورد مساله در نظر گرفته نمی‌شود اما موجب بینش جدیدی در معلم می‌شود و در فرایند یادگیری نیز تغییراتی ایجاد می‌شود.

■
[1]. dialogic reflection



۴- بازاندیشی دگرگونی و تبدیل [۱].

- ، بازاندیشی تبدیل یا دگرگونی مفروضات و اهداف اساسی را مورد سؤال قرار می‌دهد. این بازاندیشی بسیار مشکل است و بندرت معلمان به این سطح از بازاندیشی می‌رسند. تمرکز اولیه معلمان بر روی تکالیف تدریس درگیری با آن موجب می‌شود که سؤالات عمیق‌تر را طرح نماید. روشن است که این فرایند در یک دوره طولانی از زمان اتفاق می‌افتد و نباید انتظار داشت که این سطح از بازاندیشی درون یک ترم با یک سال ایجاد شود. این نوع بازاندیشی موجب تغییر دیدگاه معلمان شده و بطور بالقوه دارای یک تأثیر عمیق روی عمل معلمان دارد.



[1]. transformative

انواع فعالیت‌هایی که بازاندیشی در فرصت‌های مختلف را تسهیل می‌کنند عبارتند از:

■ - مطالعه موردی [۱]: هدف اصلی از این روش، پرورش معلمان فکور بوده و فرض اساسی این است معلمان از طریق مباحثه روی نمونه‌ها بر روی چگونگی تأثیر نظریه بر عمل فکر می‌کنند. در چنین صورتی آنها برای مواجهه با واقعیت‌های کلاس درس بهتر آماده می‌شوند و عمل خودشان را بصورت انتقادی تحلیل می‌کنند. علاوه از آن معلمان هنگام شروع تدریس با یک تئوری تجربه نشده و ناپخته از تدریس وارد کلاس می‌شوند و از یک نقش دانش‌آموزی تفکر می‌کنند. موردهای رفتاری دانش‌آموزان یک ابزار آموزش خوب برای رسیدن به هدف رشد تفکر و تحلیل انتقادی معلمان است. هنگامی که معلمان با موردها برخورد می‌کنند در کلاس درس و موقع تدریس متفکرانه‌تر عمل می‌کنند (مالکانی و آلن [۲]، ۲۰۰۵).

- [1]. case study
- [2]. Malkani and Allen



۲- مباحثه گروهی [۱]:

■ در مباحثات گروهی که معلمان با سایر همکاران خود شرکت می‌کنند یک روش مفید برای جلب کردن علاقه معلمان به منظور تأمل و بازاندیشی در عمل به حساب می‌آید. در طول جلسات مباحثه و گفتگو، معلمان بینش دیگری را برای تحلیل و تفسیر اطلاعات مربوط به کلاس و مدرسه خود را کسب می‌کنند. فایده اصلی تشکیل گروه‌ها و معلمان دو نفری برای بحث کردن با همدیگر این است که معلمان در مهارت‌ها، تجربیات، دانش، معلومات و دیدگاه‌های همدیگر سهیم شوند مخصوصاً اگر این تجربیات با هم اتفاق نیافتاده باشد، بیشتر مفید خواهد بود. از طریق مباحثات گروهی و یا مباحثات دو نفری معلمان می‌توانند به یک مساله از زوایای مختلفی نگاه کنند در حالیکه به هنگام بازاندیشی انفرادی چنین فرصتی برای آنها فراهم نمی‌شود.

■
[1]. group discussions



۳- مشاهدات کلاسی [۱]:

- - به این معناست که معلمان در آنچه در کلاس درس اتفاق می افتد تمرکز کنند و اطلاعات عینی مرتبط به کلاس را مرور کنند. معلمان بصورت فردی، دو نفری یا گروهی می توانند در مشاهدات کلاسی درگیر شوند. در صورت مشاهده انفرادی معلمان می توانند فیلم های تدریس خودشان را مرور کنند. اطلاعات باید توضیحی از وقایع کلاس باشد و نباید در مورد وقایع کلاس قضاوت شود .
- این اطلاعات فراهم آمده از طریق مشاهده می تواند بصورت فردی یا گروهی یا دو نفری تحلیل شده و تعبیر و تفسیر شود. توصیف ها ممکن بصورت نوشتاری یا گفتاری باشد که براساس هدف مشاهده متفاوت خواهد بود

- [1]. classroom observation



- گزارشهای تدریس [۱]:

- یکی از ابزارهای بسیار مهم برای کمک به بازانديشی معلمان است. گزارشات تدریس ابزارهایی هستند که تهیه کردن آنها ساده است، می‌توان آنها را نگهداری کرد و موجب رشد و اصلاح بازانديشی معلمان می‌شود. افراد و گروهها می‌توانند از گزارشهای تدریس برای بازانديشی استفاده کنند. معلمان میتوانند گزارشهای خودشان از جلسات تدریس را در زمان کار یا بعد از آن بنویسند. در گزارشات تدریس می‌توان انتقادات، تردیدها، ناکامی‌ها، سؤالات، احساس لذت از تدریس و نتایج آزمایش‌ها را ثبت کرد (همان منبع).

- [1]. journal writing

۵- پوشه کارهای تدریس [۱]:

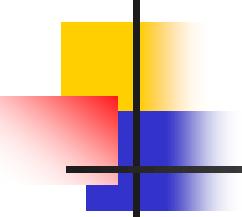
پوشه کار تدریس مخصوصاً یادگیری پوشه کار امروزه یک روش جدید برای بازاندیشی است. معلمان این نوع از پوشه کار را برای تأمل بر روی رشد خودشان بعنوان معلم و تشکیل اهداف یادگیری برای آینده استفاده می کنند. پوشه کار یادگیری: آنچه را که معلمان یاد گرفته اند را نشان می دهد. این پوشه کار به معلمان کمک کند تا بر روی رشد حرفه ای خودشان تأمل کنند (مانزولدر- لانگی روکس و همکاران، [۲] ۲۰۰۷). این پوشه کارها انواع نامحدودی از مواد شامل مجموعه دروس تدریس شده، نوآوری های تدریس، فلسفه تدریس شخصی، شواهد موفقیت و شواهد تعهد حرفه ای می تواند باشد. پوشه کارهای تدریس به این دلیل بازاندیشی را پرورش می دهد که معلمان نکات قوت و ضعف حرفه ای خودشان را بررسی می کنند. بنابراین از کار خودشان آگاهی بیشتری پیدا می کنند

[1]. teaching portfolios

■ [2]. Mansvelder- longayroux et al.

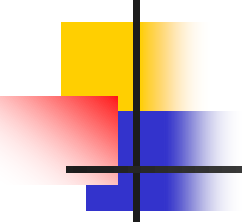


۶- پژوهش در عمل: اقدام پژوهی



معلم پژوهنده کیست ؟

- معلم پژوهنده شخصی است که برای اثر بخش کردن آموزش و بهسازی آن شخصاً یا به صورت مشارکتی و به یاری همکارانش برای حل مسایل مطرح شده در کلاس و مدرسه شان اقدام به پژوهش می کنند تا نتایج آن را بلافاصله در حل مسایل کلاس درس و مدرسه به کار گیرند.
- روشی که معلمان پژوهنده به کار می برند پژوهش در عمل یا اقدام پژوهی نامیده می شود.



آنچه اقدام پژوهی است:

- فرایندی است که آموزش و پرورش را از طریق تغییر بهبود می بخشد.
- کار گروهی مربیان برای بهبود اقدامات آموزشی است.
- تأمل و باز اندیشی در مورد امر تدریس است.
- جمعی و مشترک است.
- بنا نهادن گروه های خود انتقاد از مربیان است.
- ایجاب می کند که ما ایده های خود در باره آموزش و پرورش را به بوته آزمایش بگذاریم.



آنچه اقدام پژوهی است

- یک تحلیل انتقادی از محل های کار ماست.
- تأکید روی موارد خاص است.
- چرخه ای از برنامه ریزی، عمل، مشاهده و باز اندیشی و تفکر است.
- کار در گروه های کوچک از مرییان است.



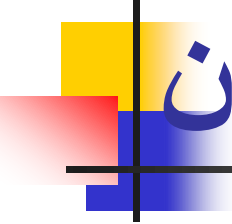
دلایل اقدام پژوهی

- با سئوالات و مسایل ما سروکار دارد نه مسایل دیگران
- به تدریس بهتر و یادگیری موثر تر منجر می شود.
- به برقراری ارتباط مفید با همکاران کمک می کند.
- مرز های سلسله مراتبی موجود که بین مدیران و معلمان جدایی ایجاد می کند از بین می برد.
- عادات کسب شده خود را مورد بررسی قرار می دهد.



اهداف پژوهش در عمل

- تشویق معلمان به رویکردهای علمی و پژوهشی در حل مسائل کلاس درس و مدرسه
- تزریق روحیه و بینش علمی در بدنه آموزش و پرورش
- ارج نهادن به تجربه های پژوهشی و نوآوری معلمان
- تقویت خودباوری و کمک به شکوفایی استعدادهاي معلمان
- فراهم سازی زمینه های لازم برای رشد و بالندگی و ارتقاء دانش آنها از طریق پژوهش در عمل



هدف پژوهش در عمل توسط معلمان

- بهسازی فرایند یاد دهی - یادگیری و حل مسائل موجود در کلاس و مدرسه
- بهسازی و اثر بخشی اقدام ها و عمل های افراد هدف اصلی این نوع پژوهش است
- در روش پژوهش در عمل ' معلم هم پژوهشگر است هم استفاده کننده از نتایج پژوهش
- تغییر وضعیت نامطلوب و رسیدن به وضعیت نسبتاً مطلوب

اقدام پژوهی با برجسته نمودن مراحل زیر موجب بهبود عمل آموزشی می شود:

■ تغییر و اصلاح روش های آموزش در مواجهه با مشکلات

■ از طریق تمرکز بر مدرسه به عنوان محور تغییرات

■ ظاهر شدن معلمان به عنوان رهبران آموزشی

■ توسعه توانایی حرفه ای معلمان (خود اتکایی شغل، مشارکت عملی در تولید دانش و...)

■ پرورش تفکر انتقادی معلمان



اهمیت و ضرورت پژوهندگی معلمان

- ۱- چون یافته ها و نتایج پژوهش را در نهایت معلم به کار خواهد برد پس چه بهتر که خود وی دست به پژوهش بزند.
- ۲- معلم بیش از دیگران در معرض سؤال آموزشی است، پس بهتر است برای پاسخگو بودن ، خود درگیر پژوهش و حل مسئله گردد.
- ۳- در پژوهش در عمل ، نتایج از بالا یا بیرون از کلاس صادر نمی شود بلکه از پایین و توسط خود معلم و همکاران و دیگر مشارکت کنندگان حاصل می شود .
- ۴- معلم ضمن پژوهش رشد کرده و بالنده می گردد.
- ۵- معلم چاره یاب می شود .
- ۶- نوآوری و نوجویی اشاعه می یابد.
- ۷- پژوهش رنگ و بوی محلی به خود می گیرد.
- ۸- نتایج حاصل از تغییرات کاملاً کاربردی می شود.
- ۹- کارآیی تحقیق خیلی زود توسط معلم معلوم می گردد و اصلاح آن نیز سریع توسط خود معلم انجام می گیرد.
- ۱۰- در فرایند تحقیق هر جا معلم صلاح دانست تغییرهای لازم را اعمال می کند .

۱۱ - معلم اگر خود پژوهنده نباشد ممکن است نسبت به نتایج تحقیقات دیگران واکنش نشان دهد.

۱۲ - اگر معلم به پژوهش بپردازد به نتایج و کاربرد آن احساس تعلق خاطر می کند.

۱۳ - در مقایسه با هزینه های خرج شده و ناموفق در زمینه های مختلف پژوهشی ، پژوهش های معلم پژوهنده بسیار منطقی تر و مناسب تر است.

۱۴ - با درگیر شدن معلم در عمل و پژوهش ، مسئله جدایی میان نظریه و عمل از میان می رود.

۱۵ - داور در مورد درستی یا نادرستی یک عمل آموزشی خیلی سریع توسط معلمان مشخص می شود . (به شرط این که معلم توان این داور را داشته باشد.)

۱۶ - مشارکت دادن معلمان در پژوهش نوعی احترام و اعتماد به آنان است . در معلمان انگیزه درونی ایجاد می شود.

۱۷ - معلمان مناسب ترین اشخاص در تشخیص مسایل و نیازها هستند.

پژوهش مرسوم و دانشگاهي

پژوهش در عمل

۱. تغییر بر اساس فرضیه ها و حدس هاي بخردانه پژوهشگران است.
۲. نمونه انتخابي بیشتر مورد نظر است.
۳. پژوهش توسط افراد بيروني و پژوهشگران ناظر بر مسأله صورت مي گيرد و همیشه حل مسأله مورد نظر نيست.
۴. پژوهشگر لزوماً يافته هايش را بکار نمي گيرد ديگران ممکن است از آن استفاده ببرند.
۵. ارزشيابي از کارهاي محققان را معمولاً افراد ديگر انجام مي دهند.
۶. فاصله نظر و عمل در بسياري موارد زياد است.
۷. نتايج در اکثر موارد بايد تعميم پذير و تکرار پذير باشد.
۸. نظر مقدم بر عمل است.
۹. پر حجم ، کلي و در مقياس بزرگ و اغلب انتزاعي و مجرد است.
۱۰. پژوهش تا حد بسياري دور از ارزش ها و تعلقات خاطر پژوهشگر است.
۱۱. پژوهشگر هر چه به شيوه ها و فنون آماري معتبر بپردازد نتايج کارش ارزشمند تر مي شود.

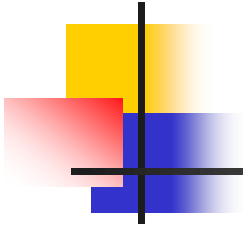
۱. تغيير بر اساس شواهد کلاس درس و مدرسه است.
۲. نمونه واقعي مورد نظر است.
۳. پژوهش توسط خود معلمان درگير با مسأله صورت مي گيرد و هدف حل مسأله مورد نظر است.
۴. پژوهشگر يافته هايش را خود به کار مي گيرد.
۵. ارزشيابي از تحقيق و يافته ها را خود معلمان پس از اقدام به آن انجام مي دهند.
۶. فاصله نظر و عمل بسيار کم است.
۷. يافته ها و نتايج ضرورتاً تعميم پذير و تکرار پذير نيست.
۸. عمل مقدم بر نظر است.
۹. مختصر ، جزيي و در مقياس کوچک و عملي است.
۱۰. پژوهش مبتني بر ارزش ها و عواطف و ذهنيات معلم است.
۱۱. در مراحل و روش ها ي تحقيق معلم مقيد به مراعات شيوه ها و فنون آماري گوناگون و پيچيده نيست.



مراحل پژوهش در عمل

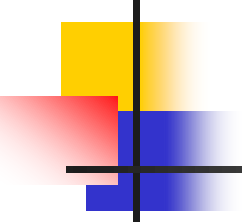
۱. تشخیص مسأله و بیان روشن آن
۲. یافتن یک عمل یا راه مناسب برای حل آن مسأله
۳. اجرای طرح یا عمل جدید
۴. ارزیابی نتایج حاصل از اجرای عمل اصلاح شده

گاهي مي توان مراحل را به ۶ مرحله تقسيم نمود.

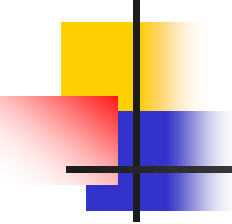


۱. مشخص کردن مسئله
۲. گردآوری اطلاعات
۳. انتخاب راه حل موقتي و پيشنهادي
۴. تجربه کردن يا اجراي عمل انتخاب شده
۵. ارزيابي نتايج
۶. واکنش نسبت به راه جديد

فهرست گام های شانزده گانه اقدام پژوهشی



- ۱- برنامه ریزی
- ۱-۱ مرحله مقدماتی
- ۱-۲ مرحله آماده سازی شرایط
- ۱-۳ مرحله تدوین برنامه
- ۲- اقدام
- ۳- مشاهده
- ۴- بازاندیشی



گام ها

■ مرحله مقدماتی

■ گام ۱: انتخاب زمینه پژوهش

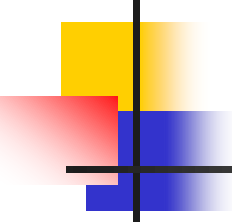
■ گام دوم: مطالعه اسناد و مدارک مربوط به موضوع پژوهش

■ گام ۳: تدوین طرح و فراهم کردن مقدمات اجرایی

■ گام ۴: تصویب طرح

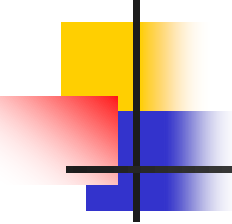
۱- برنامه ریزی: ۱-۲ مرحله آماده سازی شرایط

- گام ۵: درک شرایط موجود و تعاطی افکار با مدیران و سیاستگذاران
- گام ۶: تقویت مهارت های ارتباطی
- گام ۷: توجه به اخلاق پژوهش و دعوت از ناظران



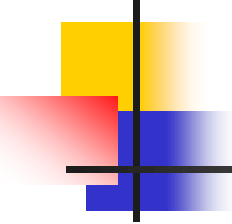
۱- برنامه ریزی: ۱-۳ مرحله تدوین برنامه

- گام ۸: تشخیص جنبه های اصلی مورد نظر برای اقدام و بهبود آن
- گام ۹: بیان وضعیت مطلوب، ملاک ها و نشانگر های آن
- گام ۱۰: گردآوری داده ها در باره وضعیت موجود
- گام ۱۱: بازنگری گزینه های ممکن برای اقدام بهینه



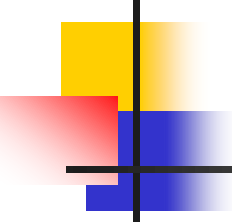
مرحله دوم: مرحله اقدام

■ گام ۱۲: اجرای اقدام بهینه



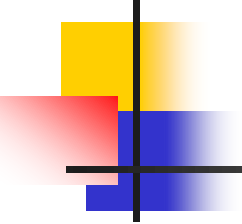
مرحله ۳: مرحله مشاهده

■ گام ۱۳: گردآوری داده ها در خصوص تأثیر اقدام بهینه



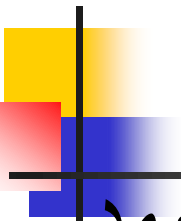
مرحله چهارم: بازاندیشی

- گام ۱۴: تحلیل شواهد تأثیر اقدام و تهیه گزارش
- گام ۱۵: گردهمایی ناظران و تهیه گزارش نهایی
- گام ۱۶: ارزیابی تحقیق



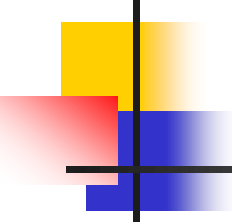
موضوع ها و زمینه های پژوهش :

روش های تدریس ، به کارگیری وسایل آموزشی ،
چگونگی اداره کلاس ، تغییر رفتار دانش آموزان ،
شیوه های ارزشیابی ، مدیریت مدرسه ، مسائل مربوط
به محتوای کتب درسی، ارتباط با والدین و جلب
مشارکت آنان و هرچه معلم با آن درگیر است.



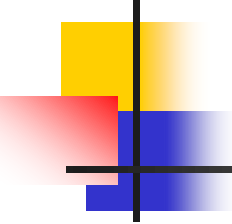
از جمله شرایط معلم پژوهندگی وجود تعهد
و علاقه در معلمان است

معلمانی که همواره در پی بهسازی و اثر
بخش کردن آموزش و پرورش هستند.



روش های گرد آوری و تحلیل داده ها

- گرد آوری داده ها در اقدام پژوهی در دو مرحله پژوهش انجام می گیرد:
- الف- وضعیت قبل از تغییر چگونه بوده است؟
- ب- وضعیت بعد از تغییرات انجام شده چگونه بوده است؟



روش های گردآوری داده ها

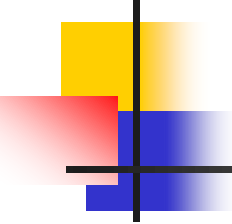
■ ۱- مشاهده

■ مصاحبه

■ شواهد اسنادی

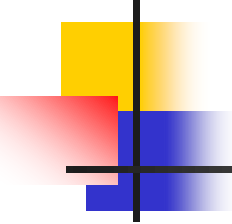
■ پرسشنامه

■ گروه سنجی



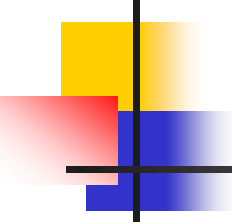
مشاهده

- یکی از موثرترین و کاربردی ترین روش های جمع آوری اطلاعات از کلاس درس است.



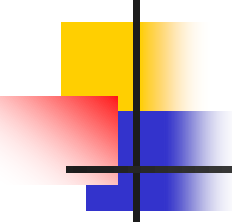
انواع مشاهده

- مشاهده مشارکتی: مشاهده گر به عنوان عضوی از گروه سعی می کند با تطبیق خود با جو گروه اطلاعاتی را جمع آوری نماید. فرض بر این است که مشاهده رفتار توسط مشاهده گری که بیرون از گروه است نمی تواند اطلاعات کاملی را در اختیار گروه قرار دهد.
- مشاهده غیر مشارکتی : مشاهده گر دخالتی در بروز، شکل گیری و رفتار مشاهده شوندگان ندارد تنها به ثبت و گردآوری داده ها می پردازد.



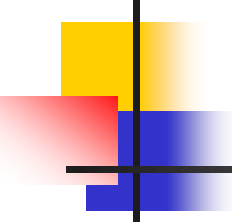
انواع مشاهده از نظر ساختار

- ۱- مشاهده باز
- ۲- مشاهده متمرکز: از سیاهه استفاده می کند و مشاهده گر در صورت مشاهده رفتار از علامت استفاده می کند.
- ۳- مشاهده ساختار یافته:
- الف مشاهده رفتار درگیر و غیر درگیر
- ب- استفاده از روش علامت زدن
- ج- نمودار متقابل
- ۳-مشاهده منظم: تحلیل تعاملات معلم(فلاندرز)



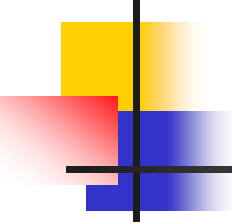
روش تجزیه و تحلیل فلاندرز

- الف: گفتار معلم:
- ۱: درک و قبول احساس فراگیر
- ۲- ترغیب و تشویق
- ۳- قبول و یا استفاده از نظرات فراگیران
- ۴- طرح سؤال از سوی معلم
- ۵ سخنرانی و توضیحات معلم
- ارائه دستورالعمل و یا طرح سئوالات رفتاری



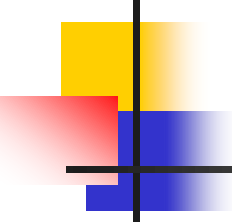
روش تجزیه و تحلیل فلاندرز

- ب- گفتار فراگیران
- ۸- گفتار فراگیران در باره سؤال معلم
- ۹- گفتار فراگیران به حالت آزادانه
- ج- سکوت و ابهام
- ۱۰- سکوت یا ابهام: مکث شخصی



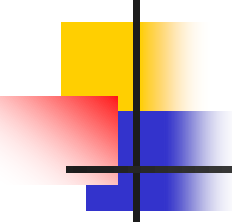
مصاحبه

- مصاحبه ساختار یافته
- مصاحبه باز
- مصاحبه نیمه ساختار یافته



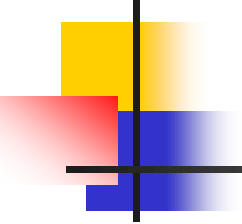
شواهد اسنادی

- صورت جلسات رسمی
- نمرات دانش آموزان
- برگه های امتحانی
- نقشه ها
- نوار های سمعی و بصری
- نوشته ها و خاطرات معلم و دانش آموزان
- آلبوم عکس



شناسایی مشکل

- آغاز یک تحقیق با احساس وجود یک مشکل همراه است. در این مرحله آن احساس باید به صورت "یک پرسش" در آید و بیان شود
- بدیهی است این پرسش از مسائل روزمره تا مباحث و فرضیات پیچیده علمی را دربرگیرد، مهم آنست که به شیوه ای علمی و صحیح بیان شود
- با در نظر گرفتن دو تقسیم بندی مهم در زمینه علائق علمی و احتیاج عملی شما ممکن است تحقیقی بنیادی یا کاربردی را در نظر بگیرید



روش هاي پيدا كردن مساله

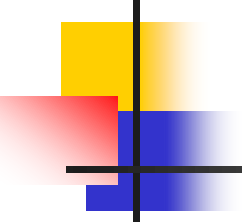
■ روش هاي غيرفعال

■ كنترل و ارزيابي توسط سرپرستان

■ بازرسي

■ واقعه بحراني

■ بروز شكايات و انتقاد



روش هاي پيدا كردن مساله

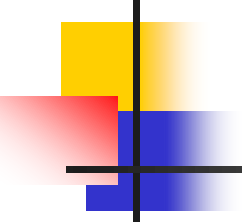
■ روش هاي فعال

■ كنترل آماري

■ مقايسه آمار ادواري

■ مقايسه با ساير سازمانها

■ مقايسه با شاخص ها



روش هاي پيدا كردن مساله

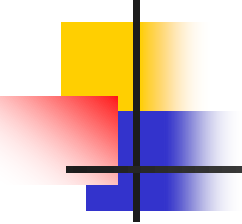
■ نيازسنجي

■ مصاحبه افراد كليدي

■ مصاحبه گروهی

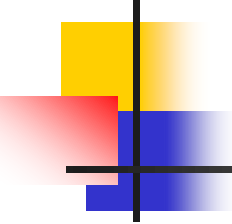
■ مصاحبه جمعی

■ مشاهده مستقیم



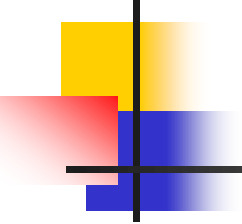
روش های پیداکردن مساله

- استفاده از تجارب
- استنتاج از نظریه ها و فرضیه ها
- استفاده از متون درسی و مجلات تخصصی
- دولت ها ، دانشگاه ها وموسسات پژوهشی
خصوصی



روش هاي پيدا كردن مساله

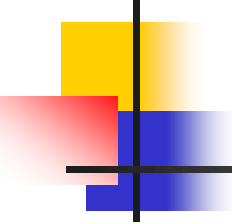
- مطالعه مورد يا موارد
- كنترل مالي
- مرور متون و اطلاعات علمي
- شركت در دوره هاي آموزشي و همایشهاي علمي



معیارها برای اولویت بندی

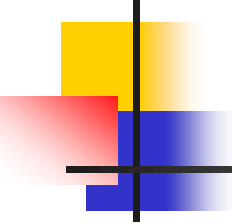
■ معیارهای اولویت مسئله عبارتند از :

- مناسبت
- اجتناب از دوباره کاری
- ارتباط مستقیم
- مقبولیت
- اهمیت زمانی
- توانایی
- هزینه — فایده



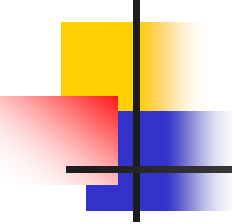
کاربردهای تحقیق

- حل مسئله خاص
- کاربرد آموزشی
- پیشگیری از حوادث و اتفاقات
- کاهش هزینه ها (سازمانها و جامعه)
- ارزش بالینی و درمانی
- توسعه دانش و علم
- ترکیبی از موارد فوق



عنوان تحقیق

- در هنگام نوشتن عنوان باید خصوصیتی که برای یک عنوان خوب برشمرده می شوند در نظر گرفت . این موارد عبارتند از:
 - از کلمات کوتاه ، رسا و در حد امکان از یک زبان استفاده شود
 - عبارت گویا باشد و گیج کننده نباشد. از اختصارات که ممکن است مخفف عبارات مختلفی باشند پرهیز شود.
 - در تحقیقات توصیفی بیان مکان و زمان تحقیق در عنوان ضرورت دارد.
 - در عنوان دقیقا " آنچه محقق بدنبال تعیین آن است بیان شود.
 - سعی شود دامنه تحقیق محدود در نظر گرفته شود.
 - عنوان را غیر سوالی مطرح ننمائید.
 - از کلمات مناسب و مطلوب استفاده شود.



تجزیه و تحلیل مسأله

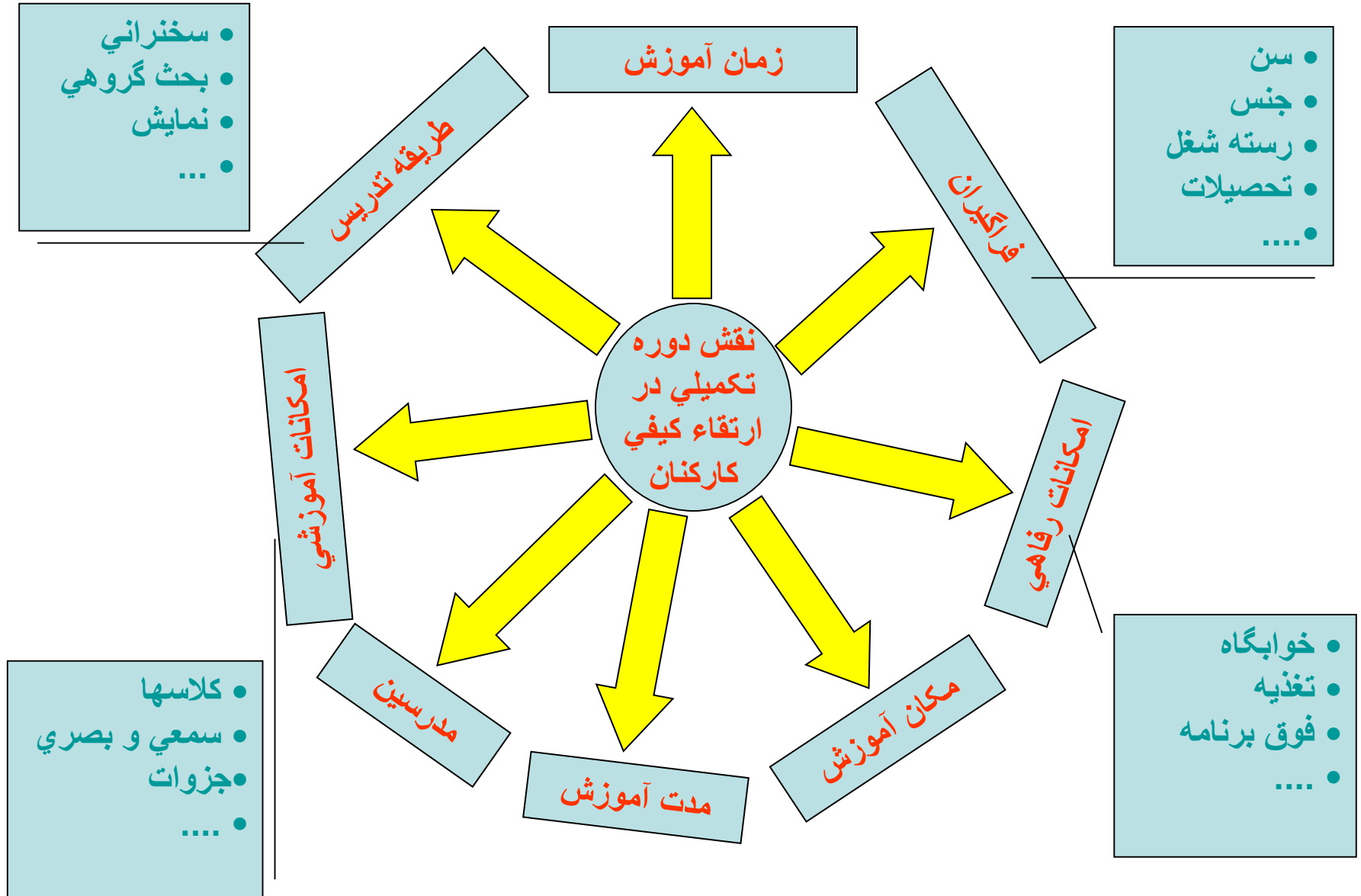
■ روش های نموداری شناسایی عوامل ایجاد
کننده مسأله عبارتند از:

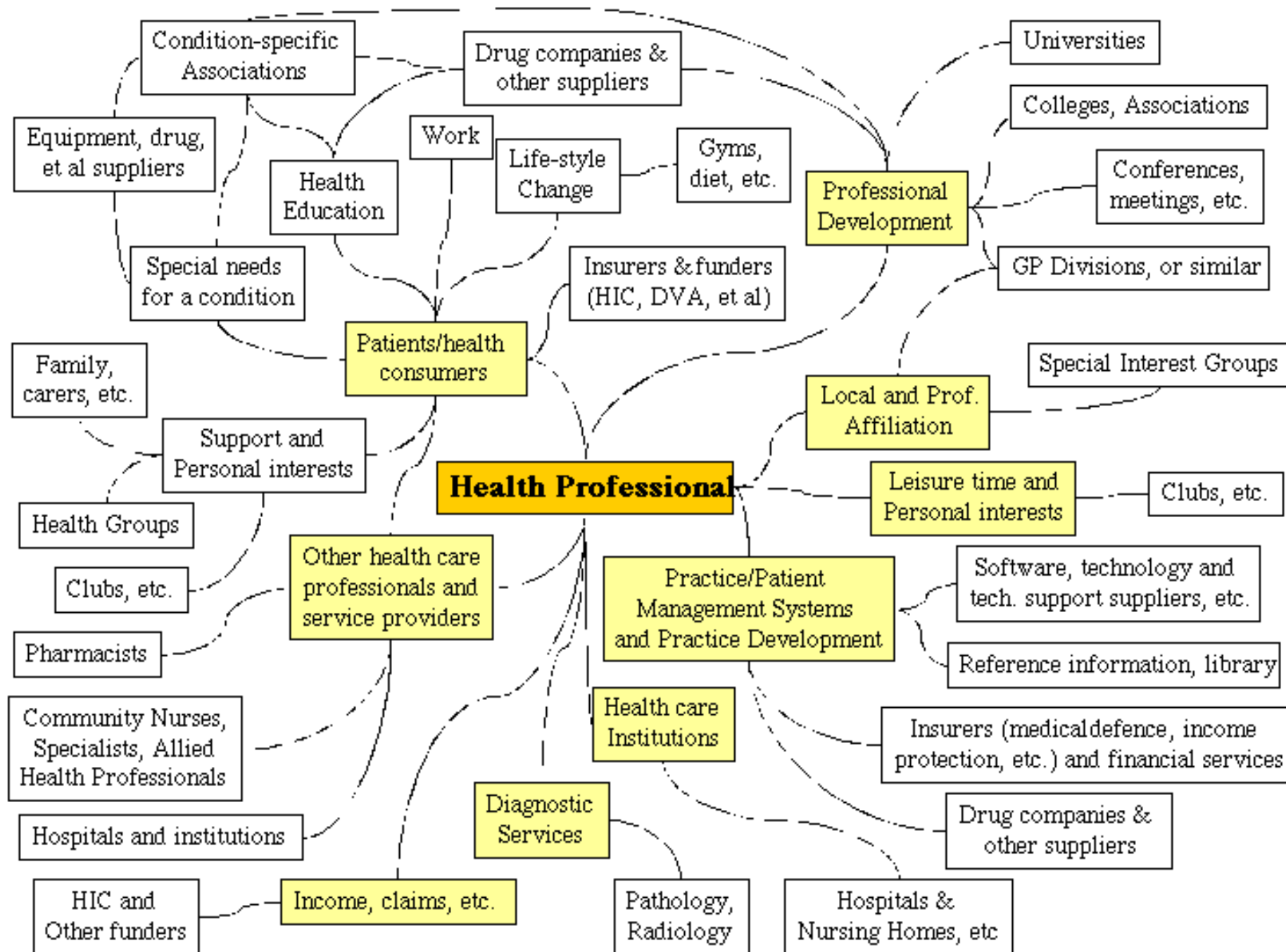
■ شبکه علیت

■ نمودار استخوان ماهی

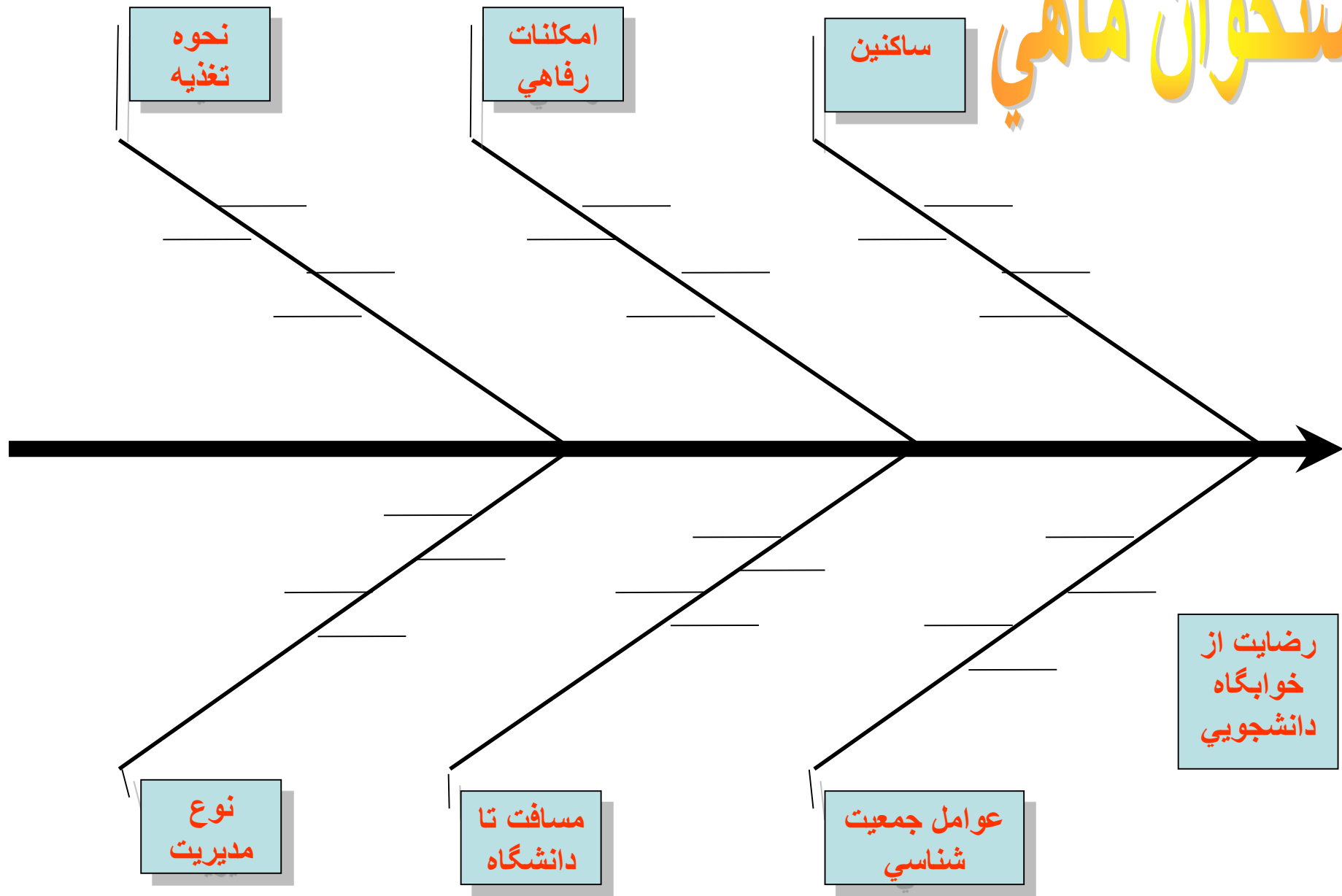
■ نمودار شش کلمه ای

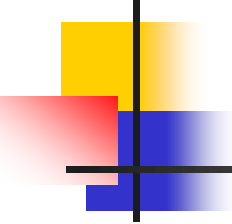
شبکه علایت





استخوان ماهی





شش کلمه استفهام

who? ■ کہ ؟

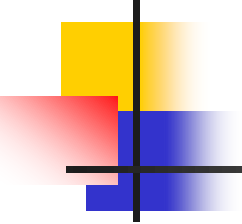
How? ■ چگونه ؟

when? ■ کی ؟

what? ■ چی ؟

where? ■ کجا ؟

why? ■ چرا ؟



بیان مسأله تحقیق

در بیان مسئله نکات زیر آورده می شود:

- اطلاعات زمینه ای

- توصیف دقیق مسأله

- نحوه بروز یا وقوع

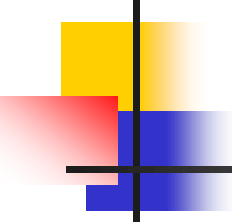
- وسعت و شدت

- عوامل دخیل در بروز مسأله

- نحوه برخورد فعلی با مشکل

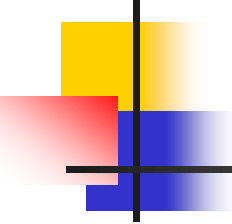
- فواید پژوهش

- چه نتایجی از حل مشکل انتظار می رود



مروری بر بررسی های قبلی

- برای کسب اطلاعات در زمینه مورد تحقیق می باید به **منابع مرجع** مراجعه نمود منظور از منابع مرجع هر فرد یا هر چیزی است که به عنوان **ماخذ اطلاعات** مورد مراجعه قرار می گیرد
- **کتابهای مرجع** معمولاً به گونه ای تالیف می شوند که هر کسی می تواند اطلاعات مورد نیاز خود را به راحتی و سرعت در آنها پیدا کند. مهمترین منابع دردسترس عبارتند از:
- نظرات افراد متخصص و صاحب نظران
- منابع منتشر شده



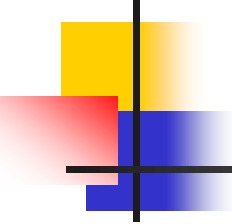
مروری بر بررسی های قبلی

مراجع غیر ادواری

- کتابشناسی ها
- دانشنامه ها
- فرهنگ ها
- دستنامه ها
- درسنامه ها
- دستور نامه ها
- سالنامه ها
- اطلس ها
- نشان نامه ها
- سرگذشت نامه ها

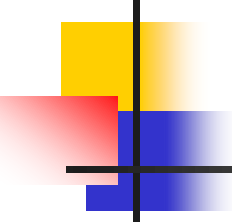
مراجع ادواری

- کتابشناسی های دوره ای
- فهرست های مندرجات
- کتاب
- نشریات ادواری مثل ژورنالها
- - منابع منتشر نشده
- پایان نامه ها
- گزارش های فنی و گزارش تحقیق
- آمارها
- پروانه های ثبت اختراعات
- صورت جلسه ها
- مشاهدات فردی
- - بانکهای اطلاعاتی همچون در اینترنت



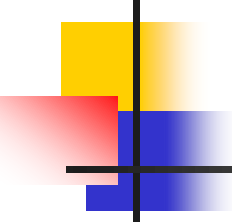
اهداف بررسی

- هدف پژوهش به ما می گوید به کجا می خواهیم برسیم
- هدف کلی پژوهش را می توان به اهداف کوچکتر (ویژه - اختصاصی) تقسیم کرد
- اهداف پژوهش باید :
 - از بطن مسأله استخراج شده باشند
 - واقع بینانه باشند
 - قابل دسترس باشند
 - قابل اندازه گیری یا سنجش باشند



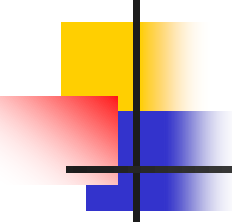
اهداف بررسی

- برای نوشتن اهداف از افعالی نظیر **تعیین کردن** ،
محاسبه کردن ، **شناسایی کردن** ، **توصیف کردن** و **شرح**
دادن استفاده کرد.
- **هدف کاربردی** به ما می گوید، فایده حاصل از پژوهش
برای چیست؟



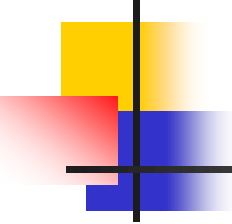
فرضیه

- **فرضیه** حدسي است علمي که محقق براي نتیجه تحقیق خود مي زند. فرضیه نشان مي دهد که چرا يك يا چند عامل ، عوامل دیگر را تحت تأثیر قرار مي دهند.
- **فرضیه** تحقیق را یک حدس علمی یا پیش داوری دانست که بوسیله ی جمع آوری حقایقی که منجر به قبولی یا رد آن فرضیه می شود مورد آزمایش قرار می گیرد
- به عبارت دیگر **فرضیه** را راه حل پیشنهادی محقق برای مسئله تحقیق و یا نتیجه تحقیق دانسته اند.



بیان فرضیه

- گاهی اوقات از یک فرمول برای بیان فرضیه استفاده می شود، بدین شکل که: "اگر چنین و چنان رخ دهد چنین و چنان خواهد شد"
- محقق صرفاً " قصد آزمایش فرضیه را دارد نه اثبات آن



فرضیه

■ فرضیات علمی

- واضح ، شفاف و کلی

- قابل فهم

- توانایی پوشش کامل موضوع

- دانش ناکافی

- تحقیق بدان بیافزاید

■ تحقیق به شیوه علمی انجام می شود

- یک راه برای رویکرد به مسئله

- یک راه برای تفکر

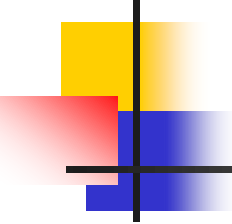
فرضیه

■ تفکر علمی

■ همه ایده ها قابل آزمایش هستند

■ اطلاعات جدید می تواند درایده تغییر
ایجاد کند





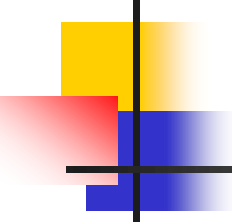
بیان فرضیه

■ در هنگام بیان فرضیه محقق به بررسی روابط بین متغیرها می پردازد. به طور متداول این بیان به سه شکل صورت خواهد گرفت

■ بررسی رابطه علت و معلولی بین دو یا چند متغیر

■ بررسی همبستگی و شدت آن بین دو یا چند متغیر

■ بررسی و مقایسه میزان تفاوت تاثیر دو یا چند متغیر بر یک یا چند متغیر



سوالات راهنما

- در تحقیقات توصیفی که صرفاً " به بیان آنچه در جامعه می گذرد پرداخته می شود نیازی به ارائه فرضیات نسبت و از **سوالات مهم** برای رسیدن به اهداف استفاده می شود.